

СТРЕЛЬНИКОВ АНДРІЙ ВІКТОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ЩОДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ЗМІСТУ СПЕЦІАЛЬНИХ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ СТАТУСІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

Поняття «адміністративно-правовий статус» за своїм змістом є суб'єктивно-об'єктивним, оскільки залежно від об'єкта спрямування, характеризується підвищеною конфліктністю поглядів та позицій щодо виокремлення його структурних компонентів. Результати виокремлення складових цього поняття характеризуються посиленою важливістю, адже безпосередньо пов'язані із приватними і/або публічними інтересами осіб та детермінують якість підсумкових актів різноманітних правових процесів і процедур. Всім сферам юриспруденції, які ґрунтуються на дискреційній діяльності, властива своєрідна постійна відновлюваність, яка характеризується діалектичною суперечністю явищ та потребує доктринального опрацювання. Зазначене є актуальним та справедливим і для спеціальних адміністративно-правових статусів фізичних осіб.

Питання адміністративно-правового статусу суб'єкта права є, по суті, одним із центральних питань як теорії держави і права, так і всіх галузевих юридичних наук, адже це поняття визначає та синтезує становище індивідуального чи колективного суб'єкта права у суспільних відносинах. Усі інші не менш важливі поняття, що стосуються участі фізичної особи у правових відносинах, а саме: права та обов'язки особи, відповідальність, впливають саме з категорії правового статусу як однієї із центральних категорій правової науки.

Суб'єктивні права та юридичні обов'язки, які є обов'язковим елементом структури правового статусу фізичної особи, можуть бути загальними для всіх без винятку осіб і спеціальними – для деяких суб'єктів правовідносин. Зазначене обумовлює можливість виокремлення, відповідно до змістовного критерію, таких статусів фізичної особи, як: а) загальний адміністративно-правовий статус – сукупність загальних суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, які реалізуються в адміністративних правовідносинах, учасниками яких є як суб'єкти публічної адміністрації, так і інші суб'єкти адміністративного права. Такий статус є загальним для всіх суб'єктів та є базовим для інших статусів; б) спеціальний адміністративно-правовий статус – сукупність суб'єктивних прав та юридичних обов'язків фізичної особи, які реалізуються в адміністративних правовідносинах, характеризуються особливостями та специфікою конкретної суспільно-державної, виробничо-господарської, трудової чи соціальної діяльності людини і громадянина, що в цілому впливають на правове становище такої особи; в) галузевий адміністративно-правовий статус – конкретизований нормами конкретної підгалузі адміністративного права

(службового, поліцейського, деліктного тощо) статус фізичної особи; г) індивідуальний адміністративно-правовий статус – статус конкретного суб'єкта адміністративного права.

Аналіз законодавства, яке визначає адміністративну правосуб'єктність різних категорій індивідуальних суб'єктів адміністративного права, дозволяє виокремити значну кількість фізичних осіб із спеціальним адміністративно-правовим статусом, які характеризуються особливою соціальною роллю та спеціальним обсягом їх правосуб'єктності в різних сферах суспільних відносин.

В залежності від соціальної ролі, яку виконують індивідуальні суб'єкти у конкретних адміністративно-правових відносинах, можна виокремити такі спеціальні адміністративно-правові статуси [1, с. 123]:

1) членство у адміністративних колективах – участь в об'єднанні громадян за функціональних критерієм, які наділяються спільним правовим статусом, у відповідності до встановленого чинним адміністративним законодавством порядку взаємовідносин членів такого колективу з його керівництвом, на підставі внутрішньо узгодженого розподілу між ними суб'єктивних прав, юридичних обов'язків та відповідальності. Як приклад, заклади післядипломної освіти, вищі навчальні заклади, колективи мілітаризованих службовців;

2) перебування суб'єктів під адміністративною опікою – одержання допомоги від держави особами, які потребують соціального захисту, не залежно від їх службової чи трудової діяльності;

3) проживання на території з особливим адміністративно-правовим режимом – набуття такого спеціального адміністративно-правового статусу пов'язується із наявністю специфічних правил щодо перебування на конкретній території: правила в'їзду в зону, пересування по ній, виїзду з неї, здійснення господарської та іншої діяльності в ній; застосування заходів адміністративного примусу в разі порушення встановлених обмежень (як приклад, жителі прикордонної зони, закритих міст, заповідників, зон екологічного лиха, вільних економічних зон тощо);

4) отримання статусу суб'єктів дозвільної системи – передбачає наявність специфічних юридичних обов'язків: необхідність звернення до суб'єкта публічної адміністрації фізичної особи шляхом подання заяви, оформлення додаткових документів, тип яких залежить від виду діяльності, проходження контролю, суворе дотримання правил здійснення дозволених дій. Більше того, зазначений статус передбачає можливість розширення адміністративної деліктоздатності, а також отримання суб'єктивних прав, з метою володіння якими приватна особа і стала суб'єктом відповідних правовідносин (як приклад, право керування транспортним засобом, купівлі мисливської нарізної і гладкоствольної зброї, експлуатації радіопередавальних пристроїв та ін.) [2].

Список використаної літератури:

1. Васильєв Л.С. Адміністративне право України (загальна частина): Навчальний посібник. Харків: Одиссей, 2002. 288 с.

2. Стрельников А.В. Специальні адміністративно-правові статуси фізичних осіб: сутнісно-понятійна характеристика. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 4. 2020. С. 46-52.

Ключові слова: фізична особа, правовий статус, адміністративно-правовий статус, суб'єктивні права, юридичні обов'язки.

Ключевые слова: физическое лицо, правовой статус, административно-правовой статус, субъективные права, юридические обязанности.

Key words: individual person, legal status, administrative and legal status, subjective rights, legal obligations.

ГНАТОВСЬКА АЛЬОНА ІЛЬДУСІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри конституційного, адміністративного
та фінансового права Чернівецького юридичного інституту,
кандидат юридичних наук, доцент*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИЗНАЧЕНЬ АПАРАТІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Сьогодні мало дослідженою є діяльність щодо зародження управлінських рішень та їх втілення у певних нормативно-правових актах; мало ким з науковців описуються діяльність тих органів що сприяють діяльності державних органів усіх гілок влади, забезпечують їх взаємодію та співпрацю між собою. Тому вважаємо необхідним сьогодні проаналізувати теоретичні аспекти діяльності допоміжних суб'єктів Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України.

В Україні такі допоміжні органи носять різні назви, такі як: секретаріати, адміністрації, апарати. Крім того їх назви періодично змінюються разом зі зміною політичної сили що приходить до влади. Тому перш ніж перейти безпосередньо до аналізу діяльності вказаних органів хочемо зупинитися на визначеннях вказаних термінів.

Поняття «адміністрація» у юридичному словнику 1956 року визначається як керівники підприємств, установ або організацій, які зобов'язані в межах наданих їм прав та обов'язків самостійно здійснювати управління дорученою ділянкою роботи [1, с. 22]. Юридичний енциклопедичний словник 1987 року вже визначає адміністрацію як державний орган, що здійснює виконавчо-розпорядчу діяльність, забезпечує реалізацію законів та інших рішень законодавчих органів в загальнодержавному масштабі або в масштабі окремої сфери державного управління [2, с. 19]. Юридична енциклопедія 2003 року дає такі визначення адміністрації як інституції, що здійснює функції управління у різних сферах суспільного життя. Існує кілька аспектів використання терміна «адміністрація»: 1) у словосполученні «державна адміністрація» іноді вживається для визначення системи органів виконавчої влади; 2) назва конкретних органів виконавчої влади